

บทที่ 4

ข้อมูลทั่วไปและสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้านปากน้ำใหม่

ข้อมูลทั่วไป

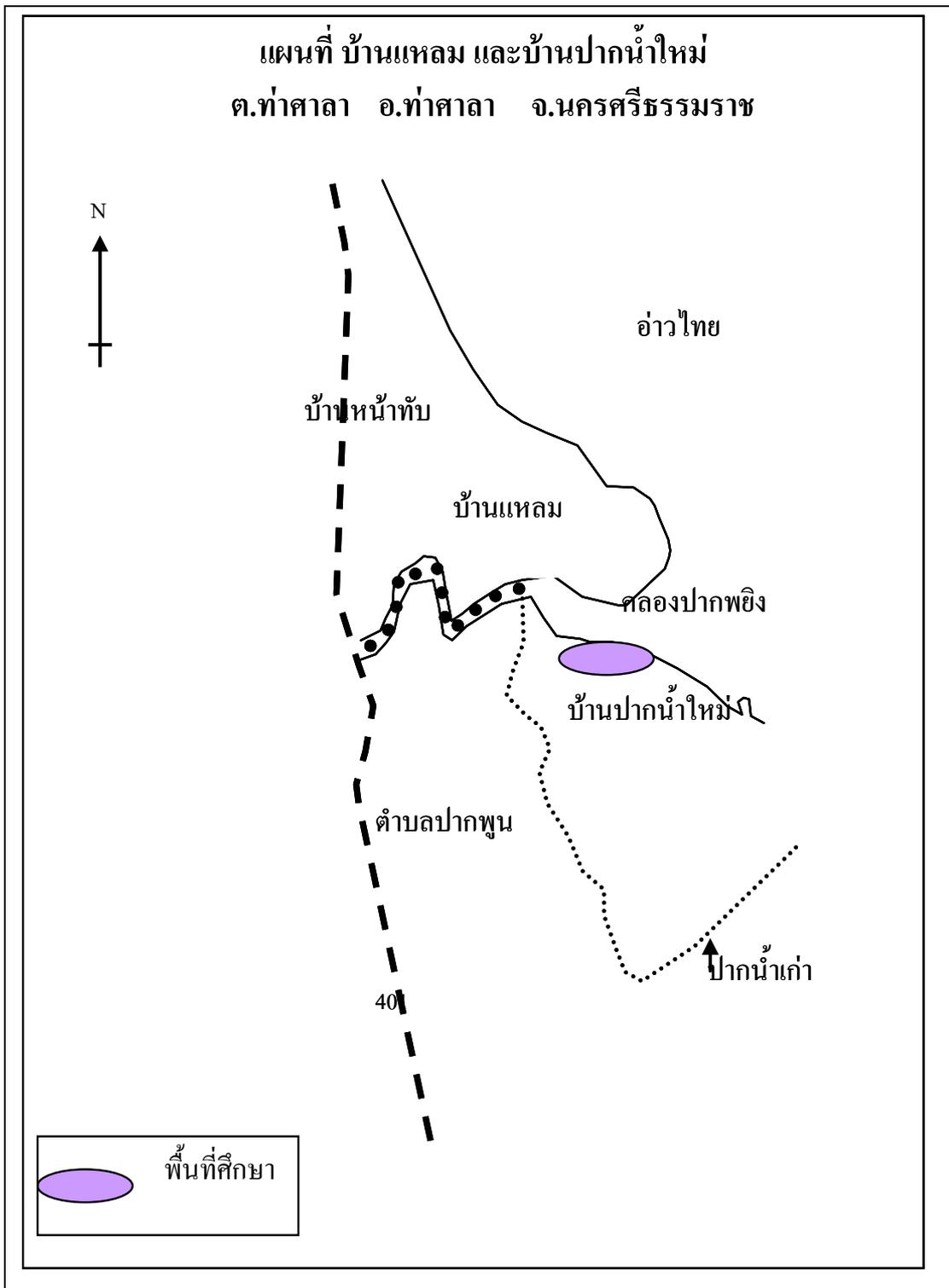
ที่ตั้งและอาณาเขต

คลองปากพียงเป็นคลองที่มีความยาวน้อย เกิดจากการรวมตัวของน้ำที่เกิดจากเทือกเขานครศรีธรรมราช ไหลลงสู่ทะเล โดยแบ่งพื้นที่ของบ้านหน้าทับตอนเกิดมรสุมเมื่อ พ.ศ. 2521 และเกิดหมู่บ้านใหม่ขึ้น คือ บ้านปากน้ำใหม่ หมู่ที่ 8 ต.ท่าศาลา อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช (ภาพที่ 2, 3)(ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลท่าศาลา, 2546)

ทิศเหนือ	จรดคลองปากพียงและหมู่บ้านหน้าทับ หมู่ที่ 14 ต.ท่าศาลา อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช
ทิศใต้	จรดปากน้ำเก่า ต.ปากพูน อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช
ทิศตะวันออก	จรดอ่าวไทย
ทิศตะวันตก	จรดคลองปากพียง ม.11 ต.ปากพูน อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช

เนื้อที่

บ้านปากน้ำใหม่ หมู่ที่ 8 ต.ท่าศาลา มีเนื้อที่การปกครองทั้งหมด 1,400 ไร่ นอกจากนั้นยังมีพื้นที่ป่าชายเลนที่ติดกับพื้นที่การปกครองอีกเกือบพันไร่ซึ่งป่าชายเลนนี้มีแนวโน้มการขยายตัวออกนอกเพิ่มขึ้นทุกปี (ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลท่าศาลา, 2546)

ภาพที่ 3 ภาพแสดงพื้นที่ศึกษา หมู่บ้านปากน้ำใหม่ หมู่ที่ 8 ตำบลท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

จำนวนประชากร

หมู่ที่ 8 บ้านปากน้ำใหม่ อาศัยอยู่บริเวณริมคลองปากพยิง ประกอบอาชีพประมงเป็นส่วนใหญ่ ประชากรในหมู่บ้านร้อยละ 90 นับถือศาสนาอิสลาม ส่วนอีกร้อยละ 10 นับถือศาสนาพุทธ และสามารถแยกประชากรเพศหญิงและชายได้ดังนี้

ประชากรทั้งหมด	1,300 คน
ประชากรชาย	600 คน
ประชากรหญิง	700 คน
จำนวนครัวเรือน	191 ครัวเรือน

(ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลท่าศาลา, 2546)

อาชีพ

จากประชากรที่อาศัยอยู่บริเวณริมคลองปากพยิง ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงรองลงมาก็คือการทำเกษตรกรรม และการทำปศุสัตว์

ด้านการประมง 115 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 60

ประมงพื้นบ้าน 41 ครัวเรือน

ประมงนอกชายฝั่ง 60 ครัวเรือน

เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 18 ครัวเรือน

ด้านการเกษตร 38 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 20

ด้านปศุสัตว์ 19 ครัวเรือน ร้อยละ 10

อื่นๆ 19 ครัวเรือน ร้อยละ 10

(ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลท่าศาลา, 2546)

ภูมิประเทศ

เป็นที่ราบชายฝั่งทะเลมีลักษณะพื้นที่เป็นดินทรายร้อยละ 90 บริเวณชายฝั่งเป็นป่าชายเลน มีความยาวไปตามแนวชายฝั่งทะเลจากทิศเหนือจรดทิศใต้และมีลักษณะดินเลนทับถม (ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลท่าศาลา, 2546)

ลักษณะภูมิอากาศ

ตำบลท่าศาลาตั้งอยู่ในเขตโซนร้อน แต่เนื่องจากติดชายฝั่งทะเลทำให้มีอากาศอบอุ่น และมีฝนตกชุก รวมทั้งประสบกับมรสุมอยู่บ่อยครั้ง ทำให้มีอุปสรรคในการประกอบอาชีพในการทำประมงในช่วงมรสุม (ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลท่าศาลา, 2546)

ลักษณะภูมิอากาศของจังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ฤดูกาล คือ

1. ฤดูร้อน อยู่ระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ ถึงเดือน เมษายน อากาศค่อนข้างร้อนตลอด ฤดูกาล

2. ฤดูฝน แบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ

ช่วงแรก ระหว่างเดือน พฤษภาคม ถึง เดือน ตุลาคม มีลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ พัดผ่าน แต่เนื่องจากมีเทือกเขานครศรีธรรมราช ที่สูงชันและเป็นแนวขวางกั้นทิศทางลม จึงมีฝนตกไม่มากนัก

ช่วงที่สอง ระหว่างเดือน พฤศจิกายน ถึงเดือน มกราคม ได้รับลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ช่วงนี้จึงฝนตกชุก (ปาริชาติ, 2537)

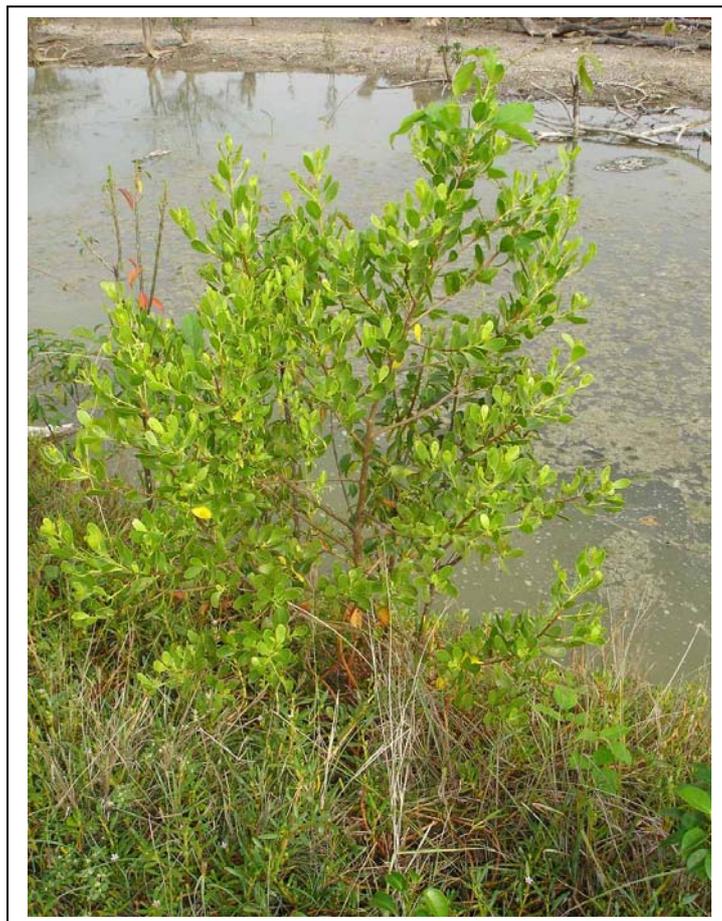
สภาพพื้นที่ศึกษา

พื้นที่ที่ศึกษาจะมีการงอกของไม้ป่าชายเลนบางชนิดและยังมีไม้ที่หลงเหลืออยู่ในพื้นที่อยู่บ้าง ได้แก่จาก ไม้แสม ฝาดดอกขาว ฝาดดอกแดง พังกาหัวสุมดอกแดง แต่มีขนาดต้นที่ยังไม่โต (ภาพที่ 4, 5) และบริเวณที่ยังเป็นป่าชายเลนที่อยู่ติดกับพื้นที่เสื่อมโทรมจะมีป่าชายเลน แสมดำ โกงกางใบเล็ก โกงกางใบใหญ่ (ภาพที่ 6, 7)

บริเวณพื้นที่ศึกษาและบริเวณคลองปากพียงจะมีสัตว์น้ำที่เป็นสัตว์น้ำเศรษฐกิจหลายชนิดด้วยกันมีเช่นสัตว์น้ำที่ชาวประมงจับได้ ได้แก่ ปูทะเล ปูม้า กุ้งเหลือง กุ้งขาวหลัง กุ้งแสม กุ้งเล็ก กุ้งแชบ๊วย กุ้งกุลาดำ กุ้งหางแดง ปลาจวด ปลากด ปลากระบอก ปลากะละเม็ด แต่ที่พบการจับในป่าชายเลนมักจะเป็น ปูทะเล ที่เข้ามาอยู่อาศัยและวางไข่ นอกจากนั้นยังพบปลาตีนในบริเวณที่ศึกษา (ภาพที่ 8,9)

ภาพที่ 4 ต้นจากที่หลงเหลือจากการบุกรุกพื้นที่ คลองปากพยิง จ.นครศรีธรรมราช พ.ศ. 2548

ภาพที่ 5 ไม้ป่าชายเลนที่กำลังเจริญเติบโตคลองปากพยิง จ.นครศรีธรรมราช พ.ศ. 2548

ภาพที่ 6 สภาพพื้นที่ป่าชายเลนที่ถูกนุกรุกและกลายเป็นป่าเสื่อมโทรมคลองปากพยิง
จ.นครศรีธรรมราช พ.ศ. 2548

ภาพที่ 7 ป่าชายเลนที่อยู่ติดกับพื้นที่ที่ทำการศึกษาคลองปากพยิง จ.นครศรีธรรมราช พ.ศ. 2548

ภาพที่ 8 ปูทะเลที่ชาวประมงจับมาขาย คลองปากพวยง จ.นครศรีธรรมราช พ.ศ. 2548

ภาพที่ 9 กุ้งที่ชาวประมงจับมาขาย คลองปากพวยง จ.นครศรีธรรมราช พ.ศ. 2548

สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้านปากน้ำใหม่

ป่าชายเลนเป็นทรัพยากรที่มีประโยชน์ต่อการรักษาสมดุลของธรรมชาติที่เชื่อมต่อระหว่างป่าบกและทะเล ซึ่งเป็นแหล่งที่มีระบบนิเวศที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาทำให้การใช้ประโยชน์นอกจากทางตรงแล้วยังมีประโยชน์ทางอ้อมที่ชาวบ้านหลายกลุ่มที่ควรพิจารณาว่าอยู่ในระดับที่ชาวบ้านได้รับผลประโยชน์ จากการศึกษาความคิดเห็นของชาวบ้าน บ้านปากน้ำใหม่ หมู่ที่ 8 ต.ท่าศาลา อ. ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช ที่มีต่อป่าชายเลนบริเวณคลองปากพยิง จากการสุ่มครอบครัวตัวอย่าง 57 ครอบครัว ซึ่งมีการตอบสนองต่อการได้รับประโยชน์ดังนี้

กลุ่มครัวเรือนตัวอย่าง พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 66.70 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง เป็นเพศหญิงร้อยละ 33.30 อายุของกลุ่มตัวอย่าง ช่วงอายุ 20-29 มีการให้ข้อมูลร้อยละ 33.33 รองลงมาเป็นช่วงอายุ 40-49 ให้ข้อมูลร้อยละ 29.83 ช่วงอายุ 50-59 ร้อยละ 17.54 ระดับการศึกษาของกลุ่มประชากร จบการศึกษาประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงร้อยละ 52.60 รองลงมาจบการศึกษาประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 21.10 รายได้เฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำกว่า 50,000 บาท/ครัวเรือน/ปี ร้อยละ 75.40 และอาชีพจากการสุ่มครัวเรือนตัวอย่าง ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน ร้อยละ 66.70 รองลงมาประกอบอาชีพประมงนอกชายฝั่งร้อยละ 28.10 (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มประชากรตัวอย่าง หมู่ที่ 8 ต.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช
พ.ศ. 2548

รายการ	ร้อยละของครัวเรือนตัวอย่าง
เพศ	
ชาย	66.70
หญิง	33.30
อายุ	
20-29	33.33
30-39	10.53
40-49	29.83
50-59	17.54
60 ปีขึ้นไป	8.77
ระดับการศึกษา	
ไม่ได้เรียน	10.50
ป.4	52.60
ป.6	21.10
ม.ต้น	8.80
ม.ปลาย	7.00
รายได้เฉลี่ยครัวเรือนต่อปี	
ต่ำกว่า 50,000	75.40
50,000-100,00	15.80
150,000-200,000	15.80
อาชีพ	
รับจ้าง	5.30
ประมงพื้นบ้าน	66.70
ประมงนอกชายฝั่ง	28.10

ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องผลประโยชน์ของป่าชายเลนในพื้นที่ศึกษา คลองปากพยิง

จ.นครศรีธรรมราช

จากการใช้แบบสอบถามส่วนตัวอย่างประชากร 57 ครัวเรือน ในพื้นที่ หมู่ที่ 8 ต.ท่าศาลา อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช โดยมีระดับให้เลือกถึงการใช่ประโยชน์ป่าชายเลน มี 5 ระดับด้วยกัน คือ มีมาก มี มีบ้าง น้อย และไม่มี

1. ป่าชายเลนเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำ

ป่าชายเลนเป็นแหล่งหลบภัยและเป็นแหล่งกำเนิดชีวิตสัตว์น้ำหลายชนิดอีกทั้งยังเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำวัยอ่อน จากการถามความคิดเห็นเกี่ยวกับป่าชายเลนเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำ (ตารางที่ 10) ผู้มีความเห็นว่าป่าชายเลนเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำในระดับมีมาก ร้อยละ 75.40 รองลงมาในระดับ มี ร้อยละ 17.50 และระดับ มีบ้าง ร้อยละ 7.00

ตารางที่ 10 ป่าชายเลนเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำ หมู่ที่ 8 ต.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช

พ.ศ. 2548

ระดับการให้ประโยชน์ ในด้านเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำ	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ
มีบ้าง	4	7.00
มี	10	17.50
มีมาก	43	75.40
รวม	57	100.00

ที่มา: จากการสอบถาม

2. ป่าชายเลนช่วยป้องกันลมมรสุม

ป่าชายเลนเป็นแนวเชื่อมต่อระหว่างทะเลและบกซึ่งบริเวณนี้มีการเปลี่ยนแปลงที่รุนแรงแม้กระทั่งกระแสน้ำที่ป่าชายเลนเป็นแหล่งแรกที่ได้รับจากทะเลก่อนจะขึ้นสู่บก จากการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับป่าชายเลนช่วยป้องกันลมมรสุม (ตารางที่ 11) ผู้มีความเห็นว่าป่าชาย

เลนช่วยป้องกันลมมรสุมในระดับ มีมาก ร้อยละ 63.20 รองลงมาในระดับ มี ร้อยละ 24.60 และระดับ มีบ้าง ร้อยละ 12.30

ตารางที่ 11 ป่าชายเลนช่วยป้องกันลมมรสุม หมู่ที่ 8 ต.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช พ.ศ. 2548

ระดับการให้ประโยชน์ ในด้านช่วยป้องกันลมมรสุม	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ
มีบ้าง	7	12.30
มี	14	24.60
มีมาก	36	63.20
รวม	57	100.00

ที่มา: จากการสอบถาม

3. ป่าชายเลนเป็นแหล่งประมงพื้นบ้าน

ป่าชายเลนเป็นแหล่งที่สัตว์น้ำเข้ามาอยู่อาศัยและวางไข่ ทำให้สัตว์น้ำเข้ามาอาศัยหลบภัย ทำให้มีความชุกชุมของสัตว์น้ำ ชาวประมงส่วนหนึ่งเข้ามาจับสัตว์น้ำในป่าชายเลนเพื่อหาเลี้ยงชีพ จากการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับป่าชายเลนเป็นแหล่งประมงพื้นบ้าน (ตารางที่ 12) ผู้มีความเห็นว่าป่าชายเลนเป็นแหล่งประมงพื้นบ้านในระดับ มีมาก ร้อยละ 50.90 รองลงมาในระดับ มี ร้อยละ 31.60 และระดับ มีบ้าง ร้อยละ 17.50

ตารางที่ 12 ป่าชายเลนเป็นแหล่งประมงพื้นบ้าน หมู่ที่ 8 ต.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช พ.ศ. 2548

ระดับการให้ประโยชน์ ในด้านเป็นแหล่งประมงพื้นบ้าน	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ
มีบ้าง	10	17.50
มี	18	31.60
มีมาก	29	50.90
รวม	57	100.00

ที่มา: จากการสอบถาม

4. ป่าชายเลนเป็นแหล่งไม้ฟืน

พลังงานความร้อนที่ได้จากไม้จากป่าชายเลน เช่น ไม้โกงกาง เป็นที่ยอมรับว่าให้ความร้อนที่ดีมาก ทำให้ป่าชายเลนเป็นแหล่งวัตถุดิบที่ใช้เป็นเชื้อเพลิงอย่างดี จากการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับป่าชายเลนเป็นแหล่งไม้ฟืน (ตารางที่ 13) ผู้มีความเห็นว่าป่าชายเลนเป็นแหล่งไม้ฟืนในระดับ มีมาก ร้อยละ 19.30 รองลงมาในระดับ มี ร้อยละ 24.60 ระดับ มีบ้าง ร้อยละ 7.00 ระดับ น้อย ร้อยละ 10.50 และระดับ ไม่มี ร้อยละ 38.60

ตารางที่ 13 ป่าชายเลนเป็นแหล่งไม้ฟืน หมู่ที่ 8 ต.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช พ.ศ. 2548

ระดับการให้ประโยชน์ ในด้านเป็นแหล่งไม้ฟืน	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ
ไม่มี	22	38.60
น้อย	6	10.50
มีบ้าง	4	7.00
มี	14	24.60
มีมาก	11	19.30
รวม	57	100.00

ที่มา: จากการสอบถาม

5. ป่าชายเลนเป็นแหล่งวัสดุที่ใช้ทำเครื่องมือประมง

ไม้ป่าชายเลนบางชนิดมีลำต้นที่สูงและใหญ่ อีกทั้งความเหนียวที่สามารถนำมาใช้ในส่วนประกอบของอุปกรณ์ประมง จากการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับป่าชายเลนเป็นแหล่งวัสดุที่ใช้ทำเครื่องมือประมง (ตารางที่ 14) ผู้มีความเห็นว่าป่าชายเลนเป็นแหล่งเครื่องมือประมงในระดับ มีมาก ร้อยละ 12.30 ในระดับ มี ร้อยละ 29.80 ระดับ มีบ้าง ร้อยละ 3.50 ระดับ น้อย ร้อยละ 10.50 และระดับ ไม่มี ร้อยละ 43.90

ตารางที่ 14 ป่าชายเลนเป็นแหล่งเครื่องมือประมง หมู่ที่ 8 ต.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช พ.ศ. 2548

ระดับการให้ประโยชน์ ในด้านเป็นแหล่งวัสดุที่ใช้ทำเครื่องมือประมง	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ
ไม่มี	25	43.90
น้อย	6	10.50
มีบ้าง	2	3.50
มี	17	29.80
มีมาก	7	12.30
รวม	57	100.00

ที่มา: จากการสอบถาม

6. ป่าชายเลนช่วยในการตกตะกอนของดิน

บริเวณปากแม่น้ำเป็นบริเวณที่มีความเปลี่ยนแปลงของกระแสน้ำความแรงและเป็นแหล่งที่ตะกอนจากน้ำจืดรวมตัวด้วยวิธีการทางเคมีหรือพลังงานที่สะสมในตะกอนหมดลง ซึ่งป่าชายเลนเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้กระแสน้ำชะลอความรุนแรงของการไหลและทำให้เกิดการตกตะกอน จากการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับป่าชายเลนช่วยในการตกตะกอนของดิน (ตารางที่ 15) ผู้มีความเห็นว่าป่าชายเลนช่วยในการตกตะกอนของดินในระดับ มีมาก ร้อยละ 22.80 รองลงมาในระดับ มี ร้อยละ 54.40 ระดับ มีบ้าง ร้อยละ 19.30 และระดับ น้อย ร้อยละ 3.50

ตารางที่ 15 ป่าชายเลนช่วยในการตกตะกอนของดิน หมู่ที่ 8 ต.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช พ.ศ. 2548

ระดับการให้ประโยชน์ ในด้านช่วยในการตกตะกอนของดิน	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ
น้อย	2	3.50
มีบ้าง	11	19.30
มี	31	54.40
มีมาก	13	22.80

ตารางที่ 15 (ต่อ)

ระดับการให้ประโยชน์ ในด้านช่วยในการตกตะกอนของดิน	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ
รวม	57	100.00

ที่มา: จากการสอบถาม

7. ป่าชายเลนเป็นแหล่งความหลากหลายทางชีวภาพ

จากการที่ป่าชายเลนเป็นแหล่งวางไข่ เป็นแหล่งหลบภัย เป็นแหล่งอยู่อาศัยของสัตว์น้ำหลายชนิด อีกทั้งพืชที่ขึ้นก็มีความหลากหลายพันธุ์ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของพื้นที่ ทำให้ป่าชายเลนเป็นแหล่งความหลากหลายทางชีวภาพ จากการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับป่าชายเลนเป็นแหล่งความหลากหลายทางชีวภาพ (ตารางที่ 16) ผู้มีความเห็นว่าป่าชายเลนเป็นแหล่งความหลากหลายทางชีวภาพในระดับ มีมาก ร้อยละ 50.90 รองลงมาในระดับ มี ร้อยละ 29.80 และระดับ มีบ้าง ร้อยละ 19.30

ตารางที่ 16 ป่าชายเลนเป็นแหล่งความหลากหลายทางชีวภาพ หมู่ที่ 8 ต.ท่าศาลา

จ.นครศรีธรรมราช พ.ศ. 2548

ระดับการให้ประโยชน์ ในด้านเป็นแหล่งความหลากหลายทางชีวภาพ	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ
มีบ้าง	11	19.30
มี	17	29.80
มีมาก	29	50.90
รวม	57	100.00

ที่มา: จากการสอบถาม

8. ป่าชายเลนช่วยชะลอการรุกคืบของน้ำเค็ม

ป่าชายเลนเป็นพืชที่มีระบบรากที่ช่วยยึดเหนี่ยวที่มีลักษณะพิเศษที่ปรับสภาพให้สามารถขึ้นได้ในดินเลนและมีความเปลี่ยนแปลงของสภาพสิ่งแวดล้อมสูง ช่วยชะลอกระแส น้ำ และช่วยชะลอการรุกคืบของน้ำเค็มเมื่อเกิดกระแสน้ำขึ้นน้ำลง จากการถามความคิดเห็นเกี่ยวกับป่าชายเลนช่วยชะลอการรุกคืบของน้ำเค็ม (ตารางที่ 17) ผู้มีความคิดเห็นว่ป่าชายเลนช่วยชะลอการรุกคืบของน้ำเค็มในระดับ มีมาก ร้อยละ 40.40 ในระดับ มี ร้อยละ 45.60 และระดับ มีบ้าง ร้อยละ 14.00

ตารางที่ 17 ป่าชายเลนช่วยชะลอการรุกคืบของน้ำเค็ม หมู่ที่ 8 ต.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช

พ.ศ. 2548

ระดับการให้ประโยชน์ ในด้านช่วยชะลอการรุกคืบของน้ำเค็ม	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ
มีบ้าง	8	14.00
มี	26	45.60
มีมาก	23	40.40
รวม	57	100.00

ที่มา: จากการสอบถาม